

на родителитѣ си той постъпилъ въ единъ манастиръ, отъ който, обаче, скоро преминалъ въ единъ усамотенъ кжтъ на Рилската планина. Тамъ прекаралъ 20 години, изпърво въ една тъмна пещера, следъ това въ единъ хралупатъ старъ джбъ и най-подиръ — 7 години на една недостъпна скала, при подножието на която стои днесъ величествениятъ Рилски манастиръ. Царъ Петъръ сжщо споходилъ веднажъ пустинника. Иванъ Рилски умрѣлъ презъ 946 год., на 70-годишна възраст. Едновременно съ него живѣли въ северна Македония трима не по-малко прославени пустинници: *Прохоръ* при Пчиня, въ Скопската епархия; *Гаврилъ* на Лѣсковската планина, близо до Кратово; *Иоакимъ* въ Осоговскитѣ планини, при Сарандапоръ (грѣц. *τεσσαράχορτα πόροι*). За споменъ на всички четирма македонски пустинници били основани манастири, които презъ време на независимостта били центрове на просвѣта, а презъ време на турското владичество — прибѣжища на литература и славянски духъ.

Ала не само между най-добритѣ елементи на духовенството, но и въ народа се образувала силна опозиция противъ клира, особено по тая причина, че той поддържалъ престола на Петра и грѣцката му политика, провъзгласявайки, „че царетѣ и боляритѣ отъ Бога сж поставени“. Презъ време на смутоветѣ въ народа все повече се вкоренявала нова ересь, *учението на богомилитѣ*. Отъ самото начало тя имала сжщественно политическо значение.

Петъ вѣка отъ южнославянската история сж нераздѣлно свързани съ историята на богомилитѣ. Отъ България и Византия тѣ се разпространили по цѣлия полуостровъ и дори въ Италия и Франция. За да изложимъ произхода и сжщността на тѣхното учение, ние ще трѣбва да влѣземъ въ нѣкои подробности. Тия въпроси едва въ последното десетилѣтие бѣха грижливо разработени отъ руситѣ Осокинъ, Голубински и Левицки и отъ югославянитѣ Петрановичъ и особено докторъ Фр. Рачки; при все това, много нѣща още не сж разяснени¹².

За опититѣ да се въведе учението на павликянитѣ въ България вече говорихме (стр. 107). Тѣ не останали безъ резултатъ. Учението имъ, което първоначално намѣрило последователи между арменцитѣ, преминало къмъ тѣхъ отъ Мала-Азия и не било нищо друго, освенъ преобразуваниятъ въ VII вѣкъ отъ Константина Самосатски древенъ предноазиятски гностицизъмъ или по-скоро манихеизъмъ. Византийскитѣ императори преследвали павликянитѣ, които тогава гинѣли съ хиляди. Но при все това учението имъ се разпространило. Още въ VIII вѣкъ много хиляди сирийски и арменски павликяни били преселени отъ Константинополъ въ Тракия за погранична стража. Повечето отъ тѣхнитѣ селища се намирили въ околноститѣ на Пловдивъ, който поради това станалъ тѣхно сръдоточие на западъ. Въ Цариградъ право на гражданство имъ подарилъ императоръ Никифоръ въ 810 год. Отъ Тракия павликянски учители преминавали въ Македония и България, особено следъ като пловдивската област поради Симеоновитѣ завоевания била присъединена къмъ България. Додето царувалъ Симеонъ, павликянитѣ имали малко значение въ България; при Петра, обаче, обстоятелствата се промѣнили.

Около първата половина на неговото царуване като преобразовател на павликянското учение се явилъ попъ *Богомилъ*, сжщо наричанъ и *Иеремия*. Целта му съзсемъ не била да преобразува християнската църква; неговата реформа не била реформа въ днешния смисълъ на тая дума. Тя се състояла въ това, че като се придържалъ о старитѣ дуалистични възгледи, вече значително измѣнени отъ павликянитѣ, той ги приложилъ къмъ християнството, систематизиралъ тоя възобновенъ дуализъмъ и го утвърдилъ съ най-строга организация на цѣло религиозно общество. Учението на Богомила